

Δειγματικό
Υποστηρικτικό Υλικό
ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ

Γ' ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ
ΜΕΡΟΣ Β'

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ

Δειγματικό
Υποστηρικτικό Υλικό
ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ
Γ' ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ (ΜΕΡΟΣ Β')

2018 - 2019

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΚΥΠΡΟΥ

ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ

Συγγραφική ομάδα:

Σοφία Δημητρίου, Φιλολόγος

Νίκη Χριστοδούλου, Φιλολόγος, Σύμβουλος Φιλολογικών Μαθημάτων

Νεκταρία Ιωάννου, Φιλολόγος, Σύμβουλος Φιλολογικών Μαθημάτων

Δρ Φωτεινή Θεοδούλου, Φιλολόγος, Σύμβουλος Φιλολογικών Μαθημάτων

Δρ Ειρήνη Ροδοσθένους, ΕΜΕ Φιλολογικών Μαθημάτων

Συνεργασία:

Ιωάννα Τσιλιγιάννη, Φιλολόγος,

Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας

Συντονισμός εργασιών:

Δρ Ειρήνη Ροδοσθένους, ΕΜΕ Φιλολογικών Μαθημάτων

Εποπτεία:

Δρ Ειρήνη Ροδοσθένους, ΕΜΕ Φιλολογικών Μαθημάτων

Σύνδεσμος Επιθεωρήτρια για τα Αρχαία Ελληνικά

Πάυλος Δαπόλας, ΕΜΕ Φιλολογικών Μαθημάτων

Ζωή Πολυδώρου, ΕΜΕ Φιλολογικών Μαθημάτων

Επιστημονική εποπτεία:

Καθηγητής Ιωάννης Καζάζης, Ομότιμος Καθηγητής Κλασικής Φιλολογίας, Αριστοτελείου

Πανεπιστημίου, Πρόεδρος του Κέντρου Ελληνικής Γλώσσας

Δρ Μαρία Οικονομίδου, πρώην ΠΛΕ

Σχεδιασμός εξωφύλλου:

Χρύσης Σιαμμάς, Λειτουργός Υπηρεσίας Ανάπτυξης Προγραμμάτων

Επιμέλεια έκδοσης:

Μαρίνα Αστρα Ιωάννου, Λειτουργός Υπηρεσίας Ανάπτυξης Προγραμμάτων

Συντονισμός έκδοσης:

Χρίστος Παρπούνας, Συντονιστής Υπηρεσίας Ανάπτυξης Προγραμμάτων

Δειγματική έκδοση: 2017

Δειγματική έκδοση: 2018

Εκτύπωση: Printco Manufacturing & Trading Ltd

© ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ
ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΚΥΠΡΟΥ
ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ

ISBN: 978-9963-54-161-4

ΑΠΑΓΟΡΕΥΕΤΑΙ η αναπαραγωγή οποιουδήποτε τμήματος αυτού του βιβλίου/διδακτικού υλικού που καλύπτεται από πνευματικά δικαιώματα (copyright) ή η χρήση του σε οποιαδήποτε μορφή, χωρίς τη γραπτή άδεια του Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού / Υ.Α.Π.

ΕΠΙΤΡΕΠΕΤΑΙ η χρήση του αποκλειστικά για εκπαιδευτικούς σκοπούς, στο πλαίσιο των μαθημάτων στα σχολεία.

Στο εξώφυλλο χρησιμοποιήθηκε ανακυκλωμένο χαρτί σε ποσοστό τουλάχιστον 50%, προερχόμενο από διαχείριση απορριμμάτων χαρτιού. Το υπόλοιπο ποσοστό προέρχεται από υπεύθυνη διαχείριση δασών.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΕΝΟΤΗΤΑ 5 4

- A. Κείμενο: *Ἐπαινος Ἀθηναίων*
- B. Λέξεων... ταξίδι: *γίγνομαι, ποιῶ*
- Γ. Γραμματικής... παιχνίδια:
 - I. Μετοχή Παρακειμένου ενεργητικής και μέσης φωνής
 - II. Ρήματα με παθητική διάθεση
- Δ. Συντακτικού... τεχνάσματα:
 - Συντακτικός ρόλος της μετοχής

ΕΝΟΤΗΤΑ 6 19

Φτιάχνω τις αποσκευές μου για το Λύκειο

- A. Κείμενο A': *Ο Ηρακλής και οι Ολυμπιακοί αγώνες*
- B. Λέξεων... ταξίδι: ρ. *μιμνήσκω, φιλῶ*
- Γ. Γραμματικής... παιχνίδια: Επαναληπτικές ασκήσεις
 - I. Κανόνες τονισμού
 - II. Ουσιαστικά (A', B', Γ' κλίση)
 - III. Ρήματα (Οριστική ενεργητικής και μέσης φωνής όλων των χρόνων),
Απαρέμφατο, Μετοχή
- Δ. Συντακτικού... τεχνάσματα: Επαναληπτικές ασκήσεις
 - I. Σύνταξη του ρήματος, Ἄμεσο- ἔμμεσο αντικείμενο
 - II. Σύνταξη απαρεμφάτου
 - III. Σύνταξη μετοχής
- E. Κείμενο B': *Δημάδου Ἀνέκδοτον*

ΤΕΤΡΑΔΙΟ ΕΡΓΑΣΙΩΝ

ΕΝΟΤΗΤΑ 5 33

- A. Κείμενο: *Ένα παράδειγμα σεβασμού* (προαιρετική επεξεργασία)
- B. Γραμματικής... παιχνίδια
- Γ. Συντακτικού... τεχνάσματα
- Δ. Ένα βραβείο για τα δύσκολα
- E. Ὁρθογραφῶμεν ἑλληνιστὶ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Α' 38

Λεξιλόγιο

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Β' 40

Συντομογραφίες που συνοδεύουν την κατά κῶλα γραφή

ΕΝΟΤΗΤΑ 5

A. Κείμενο: Έπαινος Αθηναίων

B. Λέξεων... ταξίδι: γίγνομαι, ποιῶ

Γ. Γραμματικής... παιχνίδια:

I. Μετοχή Παρακειμένου ενεργητικής και μέσης φωνής

II. Ρήματα με παθητική διάθεση

Δ. Συντακτικού... τεχνάσματα:

Συντακτικός ρόλος της μετοχής

A. ΚΕΙΜΕΝΟ: Έπαινος Αθηναίων

Στον επιτάφιο λόγο του ο ρήτορας Λυσίας, επαινώντας τους αρχαίους προγόνους, υποστηρίζει ότι μόνο στους Αθηναίους αρμόζει η ηγεμονία όλης της Ελλάδας.

Καὶ γάρ τοι καὶ φύντες καλῶς καὶ γνόντες ὅμοια, πολλὰ μὲν καλὰ καὶ θαυμαστὰ οἱ πρόγονοι τῶν ἐνθάδε κειμένων εἰργάσαντο, ἀείμνηστα δὲ καὶ μεγάλα καὶ πανταχοῦ οἱ ἐξ ἐκείνων γεγονότες τρόπαια διὰ τὴν αὐτῶν ἀρετὴν κατέλιπον. Μόνοι γὰρ ὑπὲρ ἀπάσης τῆς Ἑλλάδος πρὸς πολλὰς μυριάδας τῶν βαρβάρων διεκινδύνευσαν. Ὁ γὰρ τῆς Ἀσίας βασιλεὺς οὐκ ἀγαπῶν τοῖς ὑπάρχουσιν ἀγαθοῖς, ἀλλ' ἐλπίζων καὶ τὴν Εὐρώπην δουλώσεσθαι, ἔστειλε πενήκοντα μυριάδας στρατιάν. Ἠγησάμενοι δ' ἐκεῖνοι, εἰ τήνδε τὴν πόλιν ἢ ἐκοῦσαν φίλην ποιήσαιντο ἢ ἄκουσαν καταστρέψαιντο, ραδίως τῶν ἄλλων Ἑλλήνων ἄρξιν, ἀπέβησαν εἰς Μαραθῶνα.

Λυσίου Ἐπιτάφιος τοῖς Κορινθίων βοηθοῖς 18-21

Λεξιλόγιο

φύντες, μτχ. Αορ. < φύομαι
τῶν ἐνθάδε κειμένων < κείμαι
οὐκ ἀγαπῶν < ἀγαπάω -ἀγαπῶ
εἰ καταστρέψαιτο (ενν. πόλιν)
< καταστρέφομαι

επειδή κατάγονταν
εκείνων που είναι θαμμένοι εδώ
επειδή δεν αρκούσαν
υπέτασαν

Μεταγραφή του κειμένου σε νοηματικές ενότητες

Καὶ γὰρ τοὶ καὶ φύντες καλῶς
καὶ

μτχ φρ(επιρ)

γνόντες ὅμοια,

μτχ φρ(επιρ)

πολλὰ μὲν καλὰ

καὶ

θαυμαστὰ οἱ πρόγονοι τῶν ἐνθάδε κειμένων εἰργάσαντο,

μτχ φρ(επιθ) α-πρότ

ἀείμνηστα δὲ

καὶ

μεγάλα

καὶ

πανταχοῦ οἱ ἐξ ἐκείνων γεγονότες

μτχ φρ(επιθ)

τρόπαια διὰ τὴν αὐτῶν ἀρετὴν κατέλιπον.

α-πρότ

Μόνοι γὰρ

ὑπὲρ ἀπάσης τῆς Ἑλλάδος

πρὸς πολλὰς μυριάδας τῶν βαρβάρων διεκινδύνευσαν. α-πρότ

Ὁ γὰρ τῆς Ἀσίας βασιλεὺς

οὐκ ἀγαπῶν τοῖς ὑπάρχουσιν ἀγαθοῖς, μτχ φρ(επιρ) μτχ φρ (επιθ)

ἀλλ' ἐλπίζων

μτχ φρ(επιρ)

καὶ τὴν Εὐρώπην δουλώσεσθαι,

ἔστειλε πεντήκοντα μυριάδας στρατιάν.

α-πρότ

Ἠγησάμενοι δ' ἐκεῖνοι,

μτχ φρ (επιρ.)

εἰ τήνδε τὴν πόλιν

υποθ-πρότ

ἢ ἐκοῦσαν φίλην ποιήσαιτο

ἢ ἄκουσαν καταστρέψαιτο,

ῥαδίως τῶν ἄλλων Ἑλλήνων ἄρξειν,

ἀπέβησαν εἰς Μαραθῶνα.

α-πρότ

Ερώτηση κατανόησης

Να καταγράψετε με βάση το κείμενο δύο (2) λόγους για τους οποίους ο Λυσίας πίστευε ότι μόνο οι Αθηναίοι άξιζε να έχουν την ηγεμονία όλης της Ελλάδας.

Ασκήσεις κατανόησης – μετάφρασης

1. Να σημειώσετε δίπλα από κάθε πρόταση αν είναι ορθή (Ο) ή λανθασμένη (Λ), σύμφωνα με το κείμενο.

(α) Οί πλείστοι τῶν Ἑλλήνων ὑπὲρ ἀπάσης τῆς Ἑλλάδος πρὸς πολλὰς μυριάδας τῶν βαρβάρων διεκινδύνευσαν.

(β) Ὁ τῆς Ἀσίας βασιλεὺς ἤλπιζε τὴν Εὐρώπην δουλώσεσθαι.

(γ) Οί βάρβαροι ἐνόμισαν ῥαδίως τῶν Ἑλλήνων ἄρξειν.

2. Να αντιστοιχίσετε τις λέξεις ή φράσεις της στήλης Α' με τις ερμηνείες τους στη στήλη Β'. Μια ερμηνεία περισσεύει.

Α' στήλη		Β' στήλη	
α.	τῶν ἐνθάδε κειμένων	1.	επειδή νόμισαν
β.	ῥαδίως	2.	με τη θέλησή της
γ.	οί ἐξ ἐκείνων γεγονότες	3.	εκείνων που είναι θαμμένοι εδώ
δ.	ἡγησάμενοι	4.	τιμώντας τους ενάρετους
ε.	έκοῦσαν	5.	αυτοί που κατάγονται από εκείνους
		6.	εύκολα

α		β		γ		δ		ε	
---	--	---	--	---	--	---	--	---	--

Β. ΛΕΞΕΩΝ... ΤΑΞΙΔΙ

(α) γεγονότες > ρ. γίγνομαι

1. Να γράψετε απλές και σύνθετες λέξεις από τη ρίζα του ρ. γίγνομαι.

Απλές	Σύνθετες
γένος, γενέτειρα,	γονίδιο, υπογεννητικότητα,
.....
.....
.....

2. Να συμπληρώσετε τα κενά στις παρακάτω προτάσεις επιλέγοντας την κατάλληλη λέξη από την πλαϊνή στήλη:

α. Το χωράφι αυτό δεν είναι τόσο

γονικό
γόνιμο
γνήσιο

β. Είναι τυφλός εκ

γέννησης
γενετής
γένεσης

γ. Η χώρα αντιμετωπίζει σοβαρό δημογραφικό πρόβλημα λόγω της

γενέτειρας
γεννητικότητας
υπογεννητικότητας

δ. Ο κώδικας του ανθρώπου καθορίζει εν μέρει και τη συμπεριφορά του.

γενεαλογικός
γενετικός
γονικός

ε. Καλό είναι να αντιμετωπίζεται ένα πρόβλημα στη , προτού οξυνθεί.

γέννηση
γέννα
γένεση

3. Να γράψετε μια παράγραφο, επιλέγοντας πέντε (5) τουλάχιστον λέξεις από τη ρίζα του ρ. γίγνομαι με θέμα την υπογεννητικότητα.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

(β) ποιήσαιντο < ρ. ποιῶ

1. Να γράψετε έξι (6) απλές και έξι (6) σύνθετες λέξεις από τη ρίζα του ρ. ποιῶ.

Απλές	Σύνθετες
π.χ. ποίημα,	π.χ. αδελφοποίηση,
.....
.....

2. Να αντιστοιχίσετε τις λέξεις της στήλης Α' με τη σημασία τους στη στήλη Β'. Μια λέξη στη στήλη Β' περισεύει.

	Α' στήλη		Β' στήλη
α.	παραποιώ	1.	ανακοινώνω
β.	αντιποιούμαι	2.	μετατρέπω
γ.	δημοσιοποιώ	3.	νοθεύω
δ.	μεταποιώ	4.	εκμεταλλεύομαι
ε.	αξιοποιώ	5.	οικειοποιούμαι
		6.	προσποιούμαι

α		β		γ		δ		ε	
---	--	---	--	---	--	---	--	---	--

Γ. ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗΣ... ΠΑΙΧΝΙΔΙΑ

Ι. Μετοχή Παρακειμένου ενεργητικής και μέσης φωνής

(Γ.Α.Ε., σελ. 167, 169)

☞ Στο κείμενο της Ενότητας 5 ο τύπος «γεγονότες», είναι μετοχή Παρακειμένου αρσενικού γένους ενεργητικής φωνής του ρ. *γίγνομαι*.

Ποια λέξη, που χρησιμοποιούμε στα Νέα Ελληνικά, σας θυμίζει ο πιο πάνω τύπος;

☞ Στη Νέα Ελληνική Γλώσσα έχουν επιβιώσει τύποι μετοχής του Παρακειμένου τόσο της ενεργητικής όσο και της μέσης φωνής της Αρχαίας Ελληνικής.

- ✚ Να παρατηρήσετε τους τύπους αυτούς στις πιο κάτω φράσεις και να προσπαθήσετε να τους αποδώσετε με συνώνυμες εκφράσεις.
π.χ. **Κεκλεισμένων** των θυρών. Με *κλειστές τις πόρτες, χωρίς την παρουσία του κοινού*.

- (α) Η εξέλιξη των γεγονότων.
- (β) Έχασα όλα τα δεδομένα μου.
- (γ) Πεπαλαιωμένες ιδέες.
- (δ) Πεπειραμένος οδηγός.
- (ε) Είμαι πεπεισμένος για το δίκαιό μου.
- (στ) Τεταμένη ατμόσφαιρα.
- (ζ) Εσφαλμένη εντύπωση.
- (η) Διακεκομμένη γραμμή.
- (θ) Εγκεκριμένη εταιρεία.
- (ι) Εσκεμμένο λάθος.

Σχηματισμός της μετοχής Παρακειμένου ενεργητικής και μέσης φωνής

Μέχρι σήμερα έχουμε μάθει πως, για να σχηματίσουμε την οριστική Παρακειμένου, χρειαζόμαστε το θέμα του ρήματος, τον αναδιπλασιασμό και την κατάληξη (π.χ. λέ- λυ- κ-α, λέ- λυ- μαι).

Κατά τον ίδιο τρόπο, μπορούμε να σχηματίσουμε και τη μετοχή του Παρακειμένου:

Μετοχή Παρακειμένου =
αναδιπλασιασμός + θέμα του ρήματος + κατάληξη μετοχής Παρακειμένου

1. Καταληκτικά μετοχών Παρακειμένου στην ενεργητική φωνή:

Κατηγορίες	Καταλήξεις	Παραδείγματα
Φωνηεντόληκτα	-κώς	ό πεπιστευκώς
	-κυῖα
	-κός
Οδοντικόληκτα	-κώς	ό πεπικώς
	-κυῖα
	-κός
Χειλικόληκτα	-φώς	ό γεγραφώς
	-φυῖα
	-φός
Ουρανικόληκτα	-χώς	ό πεπραχώς
	-χυῖα
	-χός

2. Να γράψετε τις μετοχές Παρακειμένου ε.φ. των πιο κάτω ρημάτων:

Ρήματα	Αρσενικό	Θηλυκό	Ουδέτερο
κελεύω			
βλάπτω			
διώκω			
ἐλπίζω			

3. Καταληκτικά Μετοχών Παρακειμένου στη μέση φωνή:

Κατηγορίες	Καταλήξεις	Παραδείγματα
Φωνηεντόληκτα	-μένος	ό λελυμένος
	-μένη
	-μένον
Οδοντικόληκτα	-σμένος	ό πεπεισμένος
	-σμένη
	-σμένον
Χειλικόληκτα	-μμένος	ό γεγραμμένος
	-μμένη
	-μμένον
Ουρανικόληκτα	-γμένος	ό πεπραγμένος
	-γμένη
	-γμένον

4. Να γράψετε τη μετοχή Παρακειμένου μέσης φωνής.

Ρήματα	Αρσενικό	Θηλυκό	Ουδέτερο
θύομαι			
βουλεύομαι			
βλάπτομαι			
διώκομαι			

5. Στη Νέα Ελληνική Γλώσσα χρησιμοποιούμε συχνά μετοχές του Παρακειμένου της Αρχαίας Ελληνικής. Να σχηματίσετε τη μετοχή Παρακειμένου αρσενικού γένους των πιο κάτω ρημάτων.

(π.χ. συντρίβομαι → συντέτριμμαι: *συντετριμμένος*)

- (α) πράττομαι → πέπραγμαι:
- (β) θωρακίζομαι → τεθωράκισμαι:
- (γ) διακρίνομαι → διακέκριμαι:
- (δ) βιάζομαι → βεβίασμαι:
- (ε) προσκαλούμαι → προσκέκλημαι:
- (στ) προσβάλλομαι → προσβέβλημαι:
- (ζ) εγγράφομαι → έγγέγραμμαι:
- (η) θλίβομαι → τέθλιμμαι:

6. Να γράψετε τέσσερις (4) προτάσεις στο τετράδιό σας, χρησιμοποιώντας μετοχές από την προηγούμενη άσκηση, ώστε να φαίνεται η σημασία τους.

II. Ρήματα με παθητική διάθεση

Ας θυμηθούμε:

- τα ρήματα έχουν **φωνή** και **διάθεση**.
- οι φωνές στην Αρχαία Ελληνική είναι δύο, η **ενεργητική** και η **μέση**.
- η ενεργητική φωνή είναι το σύνολο των τύπων των ρημάτων, οι οποίοι στο πρώτο πρόσωπο της οριστικής του Ενεστώτα λήγουν σε **-ω**.
- Η μέση φωνή είναι το σύνολο των τύπων των ρημάτων, οι οποίοι στο πρώτο πρόσωπο της οριστικής του Ενεστώτα λήγουν σε **-ομαι**.

ΦΩΝΗ

Η φωνή είναι τύπος του ρήματος, φαίνεται από την κατάληξη και δεν έχει σχέση με τη σημασία.

ΔΙΑΘΕΣΗ

Η διάθεση είναι η κατάσταση, στην οποία βρίσκεται το υποκείμενο. Εκφράζει σημασία και δεν έχει σχέση με την κατάληξη / με τον τύπο του ρήματος.

Μέση διάθεση	Παθητική διάθεση
Σημαίνει ότι το υποκείμενο κάνει κάτι και η ενέργεια επιστρέφει πίσω στο ίδιο:	Σημαίνει ότι το υποκείμενο παθαίνει κάτι από κάποιον (<u>ποιητικό αίτιο</u> : δηλώνει από ποιον ή από τι παθαίνει κάτι το υποκείμενο).
<i>Ἐνδύομαι.</i> [Ντύνω τον εαυτό μου.]	<i>Τὸ παιδίον ἐνδύεται ὑπὸ τῆς μητρός.</i>
<i>Λούομαι.</i> [Λούω τον εαυτό μου.]	<i>Λούομαι ὑπὸ τῆς μητρός.</i>
<i>Πεπαίδευμαι.</i> [Ἐχω μορφώσει τον εαυτό μου με τη μελέτη.]	<i>Πεπαίδευμαι ὑπὸ τοῦ διδασκάλου.</i>

Τα ρήματα στην παθητική διάθεση έχουν τις **ίδιες καταλήξεις** που έχουν και στη μέση διάθεση **σε όλους τους χρόνους**.

Διαφορετικό θέμα στην παθητική διάθεση σχηματίζουν μόνο ο **Μέλλοντας** και ο **Αόριστος**.

α) Ο **παθητικός Μέλλοντας** σχηματίζεται με τις καταλήξεις του μέσου Μέλλοντα, αφού προστεθεί μεταξύ του θέματος και της κατάληξης το πρόσφυμα **-θη-**:

Μέλλοντας μέσης φωνής	Παθητικός Μέλλοντας
λύ-σ-ομαι	λυ- θή -σομαι
σώ-σ-ομαι	σφ- θή -σομαι

Οριστική παθητικού Μέλλοντα
λυ- θή -σ-ομαι
λυ- θή -σ-η
λυ- θή -σ-εται
λυ- θη -σ-όμεθα
λυ- θή -σ-εσθε
λυ- θή -σ-ονται

β) Ο **παθητικός Αορίστος** σχηματίζεται, επίσης, με το πρόσφυμα **-θη-**:

Αορίστος μέσης φωνής	Παθητικός Αορίστος
έλυσάμην	έλυ- θην
έσωσάμην	έσώ- θην

Οριστική παθητικού Αορίστου
έ-λυ- θην
έ-λυ- θης
έ-λυ- θη
έ-λυ- θη -μεν
έ-λυ- θη -τε
έ-λυ- θη -σαν

Τύποι παθητικού Αορίστου στα Νέα Ελληνικά	
Κοινή Ελληνική κόπηκα λούστηκα (<έλουσθηκα)	Κυπριακό ιδίωμα εκόπηκα ελούθηκα

Ασκήσεις για την οριστική παθητικού Μέλλοντα και Αόριστου

1. Να σχηματίσετε πρώτα τον μέσο Μέλλοντα και Αόριστο και ακολούθως τους αντίστοιχους παθητικούς χρόνους των πιο κάτω ρημάτων κατά το παράδειγμα:

Ρήματα	Μέλλοντας μ.φ.	Αόριστος μ.φ.	Παθητικός Μέλλοντας	Παθητικός Αόριστος
λύομαι	λύσομαι	έλυσάμην	λυθήσομαι	ἐλύθην
πορεύομαι				
θεραπεύομαι				
κρούομαι				
παιδεύομαι				
λούομαι				
ἐνδύομαι				
κολάζομαι				

2. Να γράψετε το ρήμα που είναι στην παρένθεση στον σωστό τύπο:

(α) Ὁ παῖς (κολάζομαι, παθ. Μέλλοντας) ὑπὸ τοῦ πατρός.

(β) Οἱ μαθηταὶ (διδάσκομαι, παθ. Αόριστος) ὑπὸ τοῦ παιδαγωγοῦ.

(γ) Ἡμεῖς ὑπὸ τοῦ ἰατροῦ (θεραπεύομαι, παθ. Μέλλοντας).

(δ) Σὺ τὴν μακρὰν ὁδὸν (πορεύομαι, παθ. Αόριστος).

(ε) Αἱ πύλαι τῆς πόλεως (φυλάττομαι, παθ. Μέλλοντας) ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν.

(στ) Ἡ ἡγεμονία τῶν Ἀθηνῶν (παύομαι, παθ. Αόριστος) ὑπὸ τῆς Σπάρτης.

Δ. ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟΥ... ΤΕΧΝΑΣΜΑΤΑ

Συντακτικός ρόλος της μετοχής (βλ. Σ.Α.Ε.Γ., σ. 89-96)

Μέχρι τώρα έχουμε ασχοληθεί μόνο με ό,τι αφορά στη γραμματική λειτουργία της μετοχής. Ας αναγνωρίσουμε γραμματικά τον τύπο *ἐλπίζων* του κειμένου της Ενότητας 5. Με τις μέχρι τώρα γνώσεις μας μπορούμε να πούμε ότι η μετοχή *ἐλπίζων* είναι:

α) μετοχή χρόνου του ρ. *ἐλπίζω*

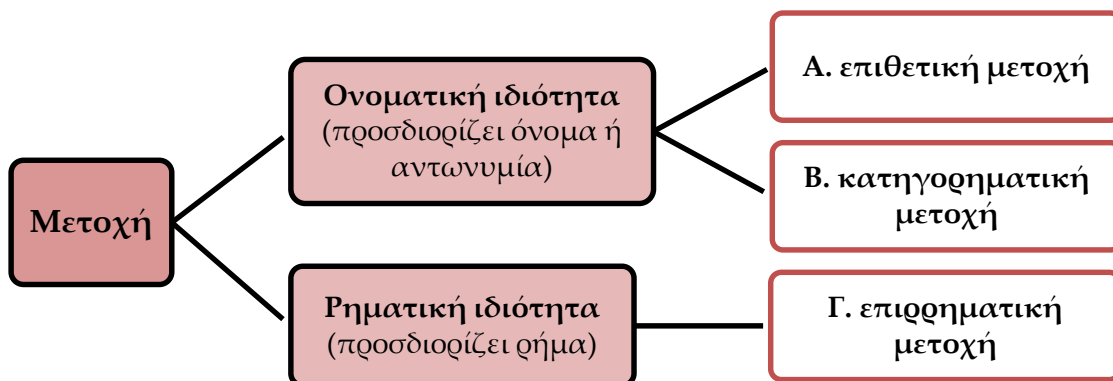
β) φωνή:

γ) πτώση:

δ) αριθμός:

Δεν αρκεί, όμως, να γνωρίζουμε τη γραμματική λειτουργία της μετοχής μόνο. Χρειάζεται να γνωρίζουμε και τη **συντακτική** της λειτουργία, τον ρόλο της, δηλαδή, και τη σημασία της στον λόγο.

☞ Η μετοχή ανάλογα με τη χρήση της διακρίνεται σε:

A. Επιθετική μετοχή

(α) Να παρατηρήσετε το πιο κάτω παράδειγμα στα Νέα Ελληνικά:

Αυτός ήταν που μας εξέτασε.

(β) Με ποιον τρόπο θα μπορούσατε να ξαναγράψετε τη φράση «*που μας εξέτασε*»; Στα Νέα Ελληνικά δεν μπορείτε, αλλά στα Αρχαία Ελληνικά μπορείτε να την ξαναγράψετε, χρησιμοποιώντας την επιθετική μετοχή, όπως, π.χ. Οὗτος ἦν ὁ ἐξετάσας ἡμᾶς.

☞ Η επιθετική μετοχή:

- Προσδιορίζει ουσιαστικά ή αντωνυμίες και μπορεί να λειτουργεί ως υποκείμενο, αντικείμενο, κατηγορούμενο, επιθετικός και κατηγορηματικός προσδιορισμός, π.χ. ὁ γράφων νεανίας.
- Συνήθως **συνοδεύεται από άρθρο**, π.χ. Ὁ λέγων τοῦτο ψεύδεται.
- Λειτουργεί **ως επίθετο**, π.χ. ὁ λάμπων ἥλιος.
- Οι επιθετικές μετοχές λέγονται και αναφορικές, γιατί αποδίδονται στα Νέα Ελληνικά με την αναφορική αντωνυμία «ο οποίος», «η οποία», «το οποίον» ή με το «που».
- Συνήθως δέχεται άρνηση οὐ.

B. Κατηγορηματική μετοχή

(α) Να παρατηρήσετε το πιο κάτω παράδειγμα στα Νέα Ελληνικά:

Έτυχε να παρευρίσκομαι κι εγώ στη σκηνή του δυστυχήματος.

(β) Με ποιον τρόπο θα μπορούσατε να ξαναγράψετε τη φράση «να παρευρίσκομαι»; Θα μπορούσατε όπως και στα Αρχαία Ελληνικά να την ξαναγράψετε, χρησιμοποιώντας τη μετοχή παρών, όπως π.χ. Ἔτυχον παρών... = Έτυχε να είμαι παρών...

☞ Η κατηγορηματική μετοχή:

- Είναι **πάντα άναρθρη**, π.χ. Φανερός ἦν τοὺς νόμους λατρεύων. (Ήταν φανερό ότι υπηρετούσε τους νόμους.)
- Δέχεται άρνηση οὐ και αποδίδεται με τα «ότι, πως, που, να».
- Λειτουργεί ως **κατηγορούμενο** ή ως **κατηγορηματικός προσδιορισμός**, π.χ. Ὀρῶ σε φυλαττόμενον. (Σε βλέπω να φυλάγεσαι.)
- Εξαρτάται από ρήματα **συνδεδετικά** (εἰμί, φαίνομαι κ.λπ.), **γνωστικά** (γινώσκω, ἀγνοῶ κ.λπ.), **αισθητικά** (αἰσθάνομαι, ἀκούω κ.λπ.), ρήματα που σημαίνουν **έναρξη-λήξη** (ἄρχομαι, παύομαι κ.λπ.), ρήματα που σημαίνουν **ψυχικό πάθος** (αἰσχύνομαι, ἠδομαι κ.λπ.), π.χ. Ἦδομαι ἀκούων φρονίμους λόγους.

Γ. Επιρρηματική μετοχή

Όπως θα έχετε προσέξει στις πληροφορίες που δίνονται στη μεταγραφή του κειμένου της Ενότητας 5 σε νοηματικές ενότητες, οι ακόλουθες μετοχές χρησιμοποιούνται ως επιρρηματικές: *φύντες, γνόντες, αγαπῶν, ἐλπίζων, ἡγησάμενοι*.

π.χ. «**Ἡγησάμενοι** δ' ἐκεῖνοι, εἰ τήνδε τὴν πόλιν ἢ ἐκούσαν φίλην ποιήσαιντο ἢ ἄκουσαν καταστρέψαιντο, ῥαδίως τῶν ἄλλων Ἑλλήνων ἄρξιν, ἀπέβησαν εἰς Μαραθῶνα.»

Πώς θα αποδώσετε στα Νέα Ελληνικά τη μετοχή *ἡγησάμενοι* και γιατί;

.....

☞ Η επιρρηματική μετοχή:

- Είναι *ἀναρθρη*.
- Λειτουργεί ως επιρρηματικός προσδιορισμός και εκφράζει τις επιρρηματικές σχέσεις του χρόνου, της αιτίας, του σκοπού, της υπόθεσης κ.λπ., όπως φαίνεται στον πιο κάτω πίνακα:

Επιρρηματική μετοχή	Παραδείγματα
Τροπική	Οἱ ῥήτορες ἔπειθον λέγοντες. (Οἱ ῥήτορες ἔπειθαν μιλώντας .)
Χρονική	<i>Ἀναχωρησάντων</i> δ' αὐτῶν οἱ Ἀθηναῖοι φύλακας κατεστήσαντο. (Όταν ἔφυγαν αὐτοί, οἱ Ἀθηναῖοι εγκατέστησαν φρουρές.)
Αιτιολογική	Ἀπείχοντο κερδῶν αἰσχροῦ νομίζοντες εἶναι . (Δεν ἐπεδίωκαν τὰ κέρδη, γιατί τὰ θεωροῦσαν αἰσχροῦ.)
Τελική	Οἱ Πέρσες ἦλθον τὴν Ἑλλάδα ὑποτάζοντες . (Οἱ Πέρσες ἦρθαν, για να υποτάξουν τὴν Ἑλλάδα.)
Υποθετική	Δίκαια πράξας θεοὺς συμμάχους ἔξεις. (Αν πράξεις δίκαια, θα ἔχεις τοὺς θεοὺς συμμάχους σου.)
Εναντιωματική	Ὁ γραμμάτων ἄπειρος οὐ βλέπει βλέπων . (Ὁποῖος δεν ξέρει γράμματα δεν βλέπει, αν και βλέπει .)

- Η **τελική** μετοχή βρίσκεται σε χρόνο **Μέλλοντα** και δηλώνει **σκοπό**.
- Το **υποκείμενο** (συμπλήρωμα) της μετοχής τίθεται πάντοτε στην πτώση της μετοχής. π.χ. Οὗτος ἐβοήθει τῷ φίλῳ **κινδυνεύοντι**.

Ασκήσεις για τον συντακτικό ρόλο της μετοχής

1. Να επιλέξετε την ορθή απάντηση ανάλογα με το είδος της μετοχής.

- α) Οἱ φεύγοντες ἐκ Φλειοῦντος ἐπορεύοντο εἰς Λακεδαίμονα.
 i. επιθετική ii. κατηγορηματική iii. επιρρηματική
- β) Οἱ Λακεδαιμόνιοι καὶ ὀλίγοι ὄντες ἐνίκησαν Θηβαίους.
 i. επιθετική ii. κατηγορηματική iii. επιρρηματική
- γ) Οἱ δικασταὶ ἤκουσαν τῶν μαρτύρων λεγόντων.
 i. επιθετική ii. κατηγορηματική iii. επιρρηματική
- δ) Αἱ πόλεις αἱ δημοκρατούμεναι τοῖς νόμοις διοικοῦνται.
 i. επιθετική ii. κατηγορηματική iii. επιρρηματική
- ε) Ὁ νεανίας φαίνεται θαυμάζων τὴν τῶν προγόνων ἀρετὴν.
 i. επιθετική ii. κατηγορηματική iii. επιρρηματική
- στ) Ἦκουσα δὲ ποτε αὐτοῦ καὶ περὶ φίλων διαλεγομένου (= να συζητά).
 i. επιθετική ii. κατηγορηματική iii. επιρρηματική
- ζ) Πορευόμενοι δὲ πρὸς Κόρινθον ἐγγὺς τοῦ Ἴσθμου ἐστρατοπεδεύσαντο.
 i. επιθετική ii. κατηγορηματική iii. επιρρηματική

2. Να χαρακτηρίσετε τις παρακάτω επιρρηματικές μετοχές.

- α) Προμηθεὺς κλέψας τὸ πῦρ τῶν θεῶν τοῖς ἀνθρώποις ἔδωκεν.
- β) Ἀθηναῖοι παρεσκευάζοντο ὡς ταῦτα πράξοντες.
- γ) Σὺ δὲ ἄνθρωπος ὢν, θηρίου γίγνη χαλεπώτερος.
- δ) Ἐχαιρεν ἀκούων ταῦτα.
- ε) Ταῦτα δὲ ποιήσαντες ἐς τὰς Ἀθήνας ἔπεμπον ἄγγελον.
- στ) Οἱ Ἕλληγες παρεσκευάζοντο ὡς δεξόμενοι αὐτόν.
- ζ) Δίκαια δράσας συμμάχους ἔξις θεοῦς.

ΕΝΟΤΗΤΑ 6

(Επαναληπτική)

Φτιάχνω τις αποσκευές μου
για το Λύκειο

A. Κείμενο Α': Ο Ηρακλής και οι Ολυμπιακοί αγώνες

B. Λέξεων... ταξίδι: Παραγωγή – Σύνθεση ρ. μιμνήσκω, φιλω

Γ. Γραμματικής... παιχνίδια: Επαναληπτικές ασκήσεις

I. Κανόνες τονισμού

II. Ουσιαστικά (Α', Β', Γ' κλίση)

III. Ρήματα (Οριστική ενεργητικής και μέσης φωνής όλων των χρόνων), Απαρέμφατο, Μετοχή

Δ. Συντακτικού... τεχνάσματα: Επαναληπτικές ασκήσεις

I. Σύνταξη του ρήματος, άμεσο-έμμεσο αντικείμενο

II. Σύνταξη απαρεμφάτου

III. Σύνταξη μετοχής

E. Κείμενο Β': Δημάδου Ανέκδοτον

A. ΚΕΙΜΕΝΟ Α': Ο Ηρακλής και οι Ολυμπιακοί αγώνες

Εισαγωγικό σημείωμα

Σύμφωνα με τη μυθολογία, ένα από τα πολλά και λαμπρά έργα του Ηρακλή ήταν η καθιέρωση των Ολυμπιακών αγώνων. Στο σημαντικό αυτό γεγονός αναφέρεται ο ρήτορας Λυσίας στο παρακάτω κείμενο.

Ἄλλων τε πολλῶν καὶ καλῶν ἔργων ἔνεκα, ὧ ἄνδρες, ἄξιον Ἡρακλέους μεμνήσθαι, καὶ ὅτι τόνδε τὸν ἀγῶνα πρῶτος συνήγειρε δι' εὐνοίαν τῆς Ἑλλάδος. Ἐν μὲν γὰρ τῷ τέως χρόνῳ ἀλλοτρίως αἱ πόλεις πρὸς ἀλλήλας διέκειντο· Ἐπειδὴ δὲ ἐκεῖνος τοὺς τυράννους ἔπαυσε καὶ τοὺς ὑβρίζοντας ἐκάλυσε, ἀγῶνα μὲν σωμάτων ἐποίησε, φιλοτιμίαν δὲ πλούτου, γνώμης δ' ἐπίδειξιν ἐν τῷ καλλίστῳ τόπῳ τῆς Ἑλλάδος, ἵνα τούτων ἀπάντων ἔνεκα εἰς τὸ αὐτὸ συνέλθωμεν, τὰ μὲν ὀψόμενοι, τὰ δ' ἀκουσόμενοι. Ἠγήσατο γὰρ τὸν ἐνθάδε σύλλογον ἀρχὴν γενήσεσθαι τοῖς Ἑλλησι τῆς πρὸς ἀλλήλους φιλίας.

Λυσίου Ὀλυμπιακὸς 1-2

Λεξιλόγιο

ἄξιον μεμνήσθαι < μιμνήσκομαι	αξίζει να θυμηθούμε
συνήγειρε < συναγείρω	καθιέρωσε
ἄλλοτρίως διέκειντο < διάκειμαι)	είχαν εχθρικές διαθέσεις
ἵνα εἰς τὸ αὐτὸ συνέλθωμεν	για να συγκεντρωθούμε στο
	ίδιο μέρος
ὀψόμενοι < ὀρώ	για να δούμε

Μεταγραφή κειμένου σε νοηματικές ενότητες:

Ἄλλων τε πολλῶν καὶ καλῶν ἔργων ἔνεκα,	ὦ ἄνδρες,	ἄξιον Ἡρακλέους μεμνήσθαι, α-πρότ(ἐστί)
καὶ		
ὅτι τὸνδε τὸν ἀγῶνα πρῶτος συνήγειρε	δι' εὐνοίαν τῆς Ἑλλάδος.	ὅτι(αιτ)-πρότ
Ἐν μὲν γὰρ τῷ τέως χρόνῳ	ἄλλοτρίως αἱ πόλεις πρὸς ἀλλήλας <u>διέκειντο</u> .	α-πρότ
ἐπειδὴ δὲ ἐκεῖνος τοὺς τυράννους ἔπαυσε	καὶ	ἐπειδὴ(αιτ)-πρότ
	τοὺς ὑβρίζοντας ἐκώλυσε,	ἐπειδὴ(αιτ)-πρότ
ἀγῶνα μὲν σωμάτων	<u>ἐποίησε</u> ,	α-πρότ
φιλοτιμίαν δὲ πλούτου,		
γνώμης δ' ἐπίδειξιν ἐν τῷ καλλίστῳ τόπῳ τῆς Ἑλλάδος,		
ἵνα τούτων ἀπάντων ἔνεκα	εἰς τὸ αὐτὸ συνέλθωμεν,	ἵνα(τελ)πρότ
	τὰ μὲν ὀψόμενοι,	μτχ φρ (επιρ)
	τὰ δ' ἀκουσόμενοι.	μτχ φρ (επιρ)
<u>ἠγήσατο</u> γὰρ		α-πρότ
τὸν ἐνθάδε σύλλογον ἀρχὴν	γενήσεσθαί τοις Ἑλλησι τῆς πρὸς ἀλλήλους	
φιλίας.		

Κατανόηση κειμένου

1. Σε ποιες ενέργειες, που αξίζει να θυμόμαστε, προέβη ο Ηρακλής;
2. Τι προσδοκούσε ο Ηρακλής με την καθιέρωση των Ολυμπιακῶν αγώνων;

Ασκήσεις κατανόησης και μετάφρασης

1. Να αναγνωρίσετε το υποκείμενο, τα ρήματα και τα αντικείμενα της πιο κάτω πρότασης του κειμένου.

«Ἐπειδὴ δὲ ἐκεῖνος τοὺς τυράννους ἔπαυσε καὶ τοὺς ὑβρίζοντας ἐκώλυσε, ἀγῶνα μὲν σωμάτων ἐποίησε...»

Υποκείμενο:

Ρήματα:

Αντικείμενα:

2. Να συνδυάσετε τις λέξεις/φράσεις της στήλης Α' με τις λέξεις της στήλης Β' με βάση το Κείμενο Α'. Μια λέξη από τη στήλη Α' ταιριάζει με δύο από τη στήλη Β'.

	Στήλη Α'		Στήλη Β'
α.	ἄξιον	1.	πρὸς ἀλλήλας
β.	ἐν	2.	τούτων ἀπάντων
γ.	ἀλλοτριῶς διέκειντο	3.	καλῶν ἔργων
δ.	ἔνεκα	4.	μεμνησθαι
		5.	τόπῳ

α		β		γ		δ		
---	--	---	--	---	--	---	--	--

3. Να χωρίσετε τις πιο κάτω λέξεις του κειμένου στα συνθετικά τους.

(α) εὐνοία

(β) φιλοτιμία

(γ) συνέλθωμεν

(δ) σύλλογος

Β. ΛΕΞΕΩΝ... ΤΑΞΙΔΙ

(α) Παραγωγή και σύνθεση του ρ. μμνήσκω

1. Να γράψετε απλές και σύνθετες λέξεις από το ρ. μμνήσκω.

Απλές	Σύνθετες
μνεία, μνήμα,	υπόμνημα,
.....
.....
.....
.....

2. Να συμπληρώσετε τα κενά στις πιο κάτω προτάσεις, επιλέγοντας λέξεις από το πλαίσιο.

*μνεία, μνημόσυνο, αείμνηστος, υπόμνημα, μνησικάκος,
αναμνηστικός, αμνηστία*

(α) Στο φιλολογικό του Κωστή Παλαμά παρευρέθηκε και ο Υπουργός Παιδείας.

(β) Υποβλήθηκε το σχετικά με τον καθορισμό ανώτατων τιμών των προϊόντων των κυλικείων.

(γ) Στόχος της διεθνούς είναι να προωθεί και να προστατεύει τα ανθρώπινα δικαιώματα.

(δ) Η οικογένεια έβγαλε μια φωτογραφία στα ενενηντάχρονα γενέθλια του παππού.

(ε) Στα Όσκαρ έκαναν ιδιαίτερη στον ηθοποιό Κλιντ Ίστγουντ.

(στ) Δεν πρέπει να είσαι εκδικητικός και απέναντι στους άλλους.

(ζ) Στην ομιλία του ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας αναφέρθηκε στονπολιτικό Τάσο Μητσόπουλο.

(β) Παραγωγή και σύνθεση του ρ. φιλέω - φιλώ

1. Να γράψετε απλές και σύνθετες λέξεις από τη ρίζα του ρ. φιλώ.

Απλές	Σύνθετες
φιλί, φιλεύω,	φιλονικία, συμφιλιώνω,

2. Να γράψετε τα αντίθετα των πιο κάτω σύνθετων λέξεων που προέρχονται από το ρ. φιλώ.

- (α) φιλικός ≠
- (β) φιλέλληνας ≠
- (γ) φιλονικία ≠
- (δ) φιλοπρόοδος ≠

3. Να γράψετε τα συνώνυμα των πιο κάτω σύνθετων λέξεων που προέρχονται από το ρ. φιλώ.

- (α) φιλαρέσκεια =
- (β) φιλαλήθης =
- (γ) αδιαφιλονίκητα =
- (δ) προσφιλής =

4. Να γράψετε μια παράγραφο με θέμα τη φιλία, χρησιμοποιώντας όσο το δυνατόν περισσότερες λέξεις παράγωγες του ρ. φιλώ.

Γ. ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗΣ... ΠΑΙΧΝΙΔΙΑ

✚ Επαναληπτικές ασκήσεις

I. Κανόνες τονισμού

1. Με βάση τις μέχρι τώρα γνώσεις σας όσον αφορά στους κανόνες τονισμού και τους κανόνες της γραμματικής για τα ουσιαστικά, να δικαιολογήσετε τον τονισμό των πιο κάτω λέξεων του κειμένου Α'.

(α) ἔργων:

(β) μεμνήσθαι:

(γ) ἐκεῖνος:

(δ) ἐκώλυσεν:

(ε) τούτων:

(στ) πλούτου:

2. Να τονίσετε τις πιο κάτω λέξεις με βάση τους κανόνες τονισμού.

(α) πονος (β) σκοπων (γ) κηπων

(δ) στρατιωται (ε) ὑμεις (στ) ἔλεγον

(ζ) ταυτα (η) κωνος (θ) ἐντευθεν

II. Ουσιαστικά Α', Β' και Γ' κλίσης

1. Να εντοπίσετε τα ουσιαστικά του κειμένου Α' και να τα σημειώσετε στον πιο κάτω πίνακα ανάλογα με την κλίση τους.

Α' κλίση	Β' κλίση	Γ' κλίση

2. Να μεταφέρετε τα ουσιαστικά που σημειώσατε στον πιο πάνω πίνακα στον αντίθετο αριθμό.

Αντίθετος αριθμός		

3. Να συμπληρώσετε τα κενά με τα ουσιαστικά που βρίσκονται μέσα στην παρένθεση.

(α) Οί (στρατιώτης) ἐν πολλῇ (ἀπορία) εἰσίν.

(β) Τὸν (ἄρτος) ἡμῶν τὸν ἐπιούσιον δὸς ἡμῖν σήμερον.

(γ) Οἱ (Ἕλλην) ἐμάχοντο γενναίως ὑπὲρ τῆς σωτηρίας τῆς (πατρίς).

(δ) Οἱ κυνηγέται τὰς (ἔλαφος) θηρεύουσιν.

(ε) Ἐν τοῖς (ναὸς) τοὺς θεοὺς λατρεύουσιν.

(στ) Οἱ (νόμος) ἐπιμελοῦνται τῶν (πολίτης).

(ζ) Μεγίστης (τιμὴ) ἀπολαύουσιν οἱ (νικητής).

(η) Οἱ γεωργοὶ ἐν τῷ (ἀγρὸς) διάγουσιν.

(θ) Ἀλκιβιάδης τὸν (κῆρυξ) ἔπεμψεν ἐροῦντα ταῦτα τοῖς (σύμμαχος).

(ι) Ἄμα τῇ ἡμέρᾳ ἐσήμανεν ὁ σαλπικτῆς τῇ (σάλπιγξ).

III. Ρήματα (Οριστική ενεργητικής και μέσης φωνῆς ὅλων των χρόνων), Απαρέμφατο, Μετοχή

1. Να συμπληρώσετε τα κενά στον πιο κάτω πίνακα με τους υπόλοιπους χρόνους των δύο ρηματικών τύπων του κειμένου Α', χωρίς να αλλάξετε πρόσωπο ή αριθμό.

Ενεστώτας	Μέλλοντας	Παρατατικός	Αόριστος	Παρακείμενος
			ἔπαυσε	
			ἐκώλυσεν	

2. Να τοποθετήσετε τους πιο κάτω ρηματικούς τύπους στον κατάλληλο χρόνο.

ἐπαιδευόμεν, ἦσαν, κολάσεις, μανθάνουσι, τεθεραπεύκαμεν,
ἐφεύγετε, ἐστί, ἐνόμισας, κεκέλευκας, ἐγυμνάσω, πεπεισμένοι εἰσὶ

Ενεστώτας	Μέλλοντας	Παρατατικός	Αόριστος	Παρακείμενος

3. Να μεταφέρετε τους πιο πάνω τύπους στον αντίθετο αριθμό.

Ενεστώτας	Μέλλοντας	Παρατατικός	Αόριστος	Παρακείμενος

4. Να μεταφέρετε τις πιο κάτω προτάσεις στα **Αρχαία Ελληνικά**.

(α) Εμείς θα είμαστε σύμμαχοι, ενώ εσείς θα είστε εχθροί.

.....

(β) Οι Αθηναίοι σκέφτηκαν (ρ. βουλεύομαι) για την ειρήνη.

.....

(γ) Νομίζουμε ότι ο Σωκράτης είναι καλός δάσκαλος.

.....

5. Να γράψετε τα **απαρέμφατα Ενεστώτα και Αορίστου** των πιο κάτω ρημάτων.

Ρήματα	Απαρέμφατο Ενεστώτα	Απαρέμφατο Αορίστου
πιστεύω		
πέμπω		
κρύβομαι		
διώκομαι		

6. Να γράψετε το **απαρέμφατο Παρακειμένου** των πιο κάτω ρημάτων:

Ρήματα	Απαρέμφατο Παρακειμένου
κελεύω	
θύω	
πράττω	
τάττομαι	
λύομαι	
βουλεύομαι	

7. Να μεταφέρετε τους πιο κάτω τύπους της **μετοχής** από το κείμενο Α' στους υπόλοιπους χρόνους στον ίδιο τύπο.

Ενεστώτας	Μέλλοντας	Αόριστος	Παρακειμένος
ύβριζοντας			ύβρικότας
	ἀκουσόμενοι		ἀκηκοότας

8. Να μεταφέρετε τις μετοχές των πιο κάτω προτάσεων στον ίδιο τύπο **στον αντίθετο αριθμό**.

- α) Ὀλίγοι ὄντες ἐνίκησαν.
- β) Ἦλθε ἔχων ναῦς (= πλοία) ὀλίγας.
- γ) Ἀκούσας δὲ ὁ νεανίσκος τὸν λόγον ἀπῆλθε λυπούμενος.
- δ) Ὁ σῶζων τὴν πατρίδα μεγάλην τιμὴν ἔχει.
- ε) Ἀλέξανδρος ἀπέστειλεν Ἀμύνταν τοὺς ἐχθροὺς διώξοντα.
- στ) Τοῦτο λέξων ἔρχομαι.
- ζ) Οἱ Κερκυραῖοι ὡς νενικηκότες τρόπαιον ἔστησαν.
- η) Πορεύεται ἐς Δελφοὺς χρησόμενος τῷ χρηστηρίῳ.

Δ. ΚΕΙΜΕΝΟ Β': Δημάδου Ανέκδοτον

Εισαγωγικό κείμενο

Στο παρακάτω κείμενο ο Αίσωπος αναφέρεται σ' αυτούς που αδιαφορούν για τα απαραίτητα και ασχολούνται μόνο με τη διασκέδαση.

Δημάδης ὁ ῥήτωρ δημηγορῶν ποτε ἐν Ἀθήναις, ἐκείνων μὴ πάνυ τι αὐτῷ προσεχόντων, ἐδεήθη αὐτῶν ὅπως ἐπιτρέψωσιν αὐτῷ Αἰσώπειον μῦθον εἰπεῖν. Τῶν δὲ συγχωρησάντων αὐτῷ, ἀρξάμενος ἔλεγε· "Δήμητρα καὶ χελιδῶν καὶ ἔγχελυς τὴν αὐτὴν ὁδὸν ἐβάδιζον· γενομένων δὲ αὐτῶν κατὰ τινα ποταμόν, ἡ μὲν χελιδῶν ἔπτη, ἡ δὲ ἔγχελυς κατέδυν·" καὶ ταῦτα εἰπὼν ἐσιώπησεν. Ἐρομένων δὲ αὐτῶν· "Ἡ οὖν Δήμητρα τί ἔπαθεν;" ἔφη· "Κεχόλωται ὑμῖν, οἵτινες τὰ τῆς πόλεως πράγματα ἐάσαντες Αἰσωπέων μύθων ἀκούειν ἀντέχεσθε".

Αἰσώπου Μῦθοι

Λεξιλόγιο

δημηγορῶν < δημηγορέω-δημηγορῶ	μιλώντας στην εκκλησία του δήμου
συγχωρησάντων αὐτῷ < συγχωρέω-συγχωρῶ	αφού του επέτρεψαν
ἔγχελυς	το χέλι
ἔπτη < πέτομαι	πέταξε
κατέδυν < καταδύομαι	καταβυθίστηκε, κολύμπησε
ἐρομένων < ἔρομαι	αφού ρώτησαν
κεχόλωται < χολόομαι- χολοῦμαι	οργίζομαι
ἀντέχεσθε < ἀντέχομαι	καταπιάνεστε

Ε. ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟΥ... ΤΕΧΝΑΣΜΑΤΑ

✚ Επαναληπτικές ασκήσεις

- I. Σύνταξη του ρήματος (άμεσο - έμμεσο αντικείμενο)
- II. Σύνταξη απαρεμφάτου
- III. Σύνταξη μετοχής

1. Να χαρακτηρίσετε **συντακτικώς** τους πιο κάτω υπογραμμισμένους όρους του κειμένου Β'.

π.χ. Δημάδης: υποκείμενο στο ρ. έδεήθη

(α) δημηγορῶν:

(β) προσεχόντων:

(γ) μῦθον:

(δ) ἀρξάμενος:

(ε) ὁδόν:

(στ) ταῦτα:

(ζ) ὑμῖν:

(η) ἀκούειν:

2. Να υπογραμμίσετε και να χαρακτηρίσετε τα **αντικείμενα** στις πιο κάτω προτάσεις (άμεσο - έμμεσο αντικείμενο).

(α) Πολλὰ ἀγαθὰ οἱ θεοὶ παρέχουσιν (= δίνουν) τοῖς ἀνθρώποις.

.....

(β) Ἡ μωρία κακὰ τοῖς ἀνθρώποις φέρει.

.....

(γ) Σωκράτης ταῦτα ἐδίδασκεν ἡμᾶς.

.....

(δ) Κῦρος ἔδωκε μισθὸν τοῖς στρατιώταις.

.....

3. Να εντοπίσετε την **ετεροπροσωπία** στην πιο κάτω πρόταση από το κείμενο Α' και να την εξηγήσετε.

«Ἠγήσατο γὰρ τὸν ἐνθάδε σύλλογον ἀρχὴν γενήσεσθαι τοῖς Ἕλλησι τῆς πρὸς ἀλλήλους φιλίας.»

.....
.....

4. Να σημειώσετε στις πιο κάτω προτάσεις αν υπάρχει **ταυτοπροσωπία** ή **ετεροπροσωπία**.

(α) Ἡμεῖς ἡγούμεθα πράττειν τὰ δέοντα.

(β) Οἱ κακοὶ οὐ δύνανται διαπράξασθαι τὰ ἀγαθὰ.

(γ) Βούλομαι ὑμᾶς γινώσκειν τοὺς νόμους.

(δ) Χρῆ τὸ στράτευμα τοῖς θεοῖς πιστεύειν.

(ε) Οἱ νεανῖαι ἔμαθον ὑπὸ τοῦ κιθαριστοῦ κιθαρίζειν.

5. Να εντοπίσετε και να χαρακτηρίσετε τις **επιρρηματικές μετοχές** στις παρακάτω προτάσεις από τα κείμενα Α' και Β'.

(α) *«... ἵνα τούτων ἀπάντων ἔνεκα εἰς τὸ αὐτὸ συνέλθωμεν, τὰ μὲν ὀψόμενοι, τὰ δ' ἀκουσόμενοι.»*

.....
.....

(β) *«Τῶν δὲ συγχωρησάντων αὐτῷ, ἀρξάμενος ἔλεγε.»*

.....
.....

ΤΕΤΡΑΔΙΟ ΕΡΓΑΣΙΩΝ

ΕΝΟΤΗΤΑ 5

Α. ΚΕΙΜΕΝΟ: Ένα παράδειγμα δεβασμού (προαιρετική επεξεργασία)

Μετά την άλωση της Τροίας, σύμφωνα με την παρακάτω εκδοχή, οι Έλληνες επέτρεψαν στον Αινεία και σε άλλους Τρώες να φύγουν, παίρνοντας μαζί τους ό,τι μπορούσε να κουβαλήσει ο καθένας. Ο Αινείας προτίμησε να πάρει στους ώμους του τον γέρο πατέρα του, σε αντίθεση με τους άλλους που έπαιρναν χρυσάφι ή άλλα πολύτιμα αντικείμενα.

Τῶν δὲ Ἑλλήνων ὑποσπόνδους τούτους ἀφέντων, καὶ συχωρησάντων ἑκάστῳ λαβεῖν ὅσα δύναίτο τῶν ἰδίων, οἱ μὲν ἄλλοι πάντες ἄργυρον ἢ χρυσὸν ἢ τινα τῆς ἄλλης πολυτελείας ἔλαβον, Αἰνείας δὲ τὸν πατέρα γεγηρακότα τελέως ἀράμενος ἐπὶ τοὺς ὤμους ἐξήνεγκεν. Ἐφ' ᾧ θαυμασθεῖς ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων ἔλαβεν ἐξουσίαν πάλιν ὁ βούλοιο τῶν οἴκοθεν ἐκλέξασθαι. Ἀνελομένου δὲ αὐτοῦ τὰ ἱερὰ τὰ πατρῶα, πολὺ μᾶλλον ἐπαινεθῆναι συνέβη τὴν ἀρετὴν, καὶ παρὰ πολεμίων ἐπισημασίας τυγχάνουσιν. Ἐφαίνετο γὰρ ὁ ἀνὴρ ἐν τοῖς μεγίστοις κινδύνοις πλείστην φροντίδα πεπονημένος τῆς τε πρὸς γονεῖς ὁσιότητος καὶ τῆς πρὸς θεοὺς εὐσεβείας.

Διοδώρου Σικελιώτου Βιβλιοθήκη 7.4.1-4

Λεξιλόγιο

τῶν Ἑλλήνων ἀφέντων < ἀφίημι	ὅταν οἱ Ἕλληνες ἀφῆσαν
ὑποσπόνδους < ὑπόσπονδος	ελευθερος κατόπιν συμφωνίας
συγχωρησάντων ἑκάστω	αφού επέτρεψαν στον καθένα
< συγχωρέω-συχωρῶ, ἕκαστος	
γεγηρακότα < γηράσκω	που είχε γεράσει
ἀράμενος < αἶρομαι	αφού σήκωσε
ἐξήνεγκεν < ἐκφέρω	μετέφερε
ἐφ' ᾧ	για αυτή την πράξη
ἀνελομένου αὐτοῦ, μτχ. Αορ.	
< ἀναιρέομαι -ἀναιροῦμαι	αφού αυτός διάλεξε
ἐπισημασίας τυγχάνουσιν	που είχε επιδοκιμασία
< ἐπισημασία, τυγχάνω	
ὀσιότητος < ὀσιότης	σεβασμού

Μεταγραφή του κειμένου σε νοηματικές ενότητες

Τῶν δὲ Ἑλλήνων ὑποσπόνδους τούτους ἀφέντων,	μτχ φρ(επιρ)
καὶ	
συγχωρησάντων ἑκάστω λαβεῖν	μτχ φρ(επιρ)
ὅσα δύναιτο τῶν ἰδίων,	ὄσα(αναφ)-πρότ
οἱ μὲν ἄλλοι πάντες ἄργυρον	
ἢ	
χρυσὸν	
ἢ	
τινα τῆς ἄλλης πολυτελείας <u>ἔλαβον</u> ,	α-πρότ
Αἰνεΐας δὲ	
τὸν πατέρα γεγηρακότα τελέως ἀράμενος ἐπὶ τοὺς ὤμους	μτχ φρ(επιθ) μτχ φρ(επιρ)
<u>ἐξήνεγκεν</u> .	α-πρότ
Ἐφ' ᾧ θαυμασθεῖς ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων	μτχ φρ(επιρ)
<u>ἔλαβεν</u> ἐξουσίαν πάλιν	α-πρότ
ὁ βούλοιο τῶν οἴκοθεν ἐκλέξασθαι.	ὄ(αναφ)-πρότ
Ἀνελομένου δὲ αὐτοῦ τὰ ἱερά τὰ πατρῶα,	μτχ φρ(επιρ)
πολὺ μᾶλλον ἐπαινεθῆναι <u>συνέβη</u> τὴν ἀρετὴν,	α-πρότ
καὶ παρὰ πολεμίων ἐπισημασίας τυγχάνουσιν.	μτχ φρ(κατ)
<u>Ἐφαίνετο</u> γὰρ ὁ ἀνὴρ ἐν τοῖς μεγίστοις κινδύνοις πλείστην φροντίδα πεπονημένος	
τῆς τε πρὸς γονεῖς ὀσιότητος	
καὶ τῆς πρὸς θεοὺς εὐσεβείας.	
	α-πρότ, μτχ φρ(κατ)

Κατανόηση κειμένου

1. Πώς κερδίζει τον σεβασμό ο Αινείας σύμφωνα με το κείμενο;
2. Να εντοπίσετε τρεις (3) επισημαστικές μετοχές στο κείμενο και να τις χαρακτηρίσετε.

Β. ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗΣ... ΠΑΙΧΝΙΔΙΑ

1. Να σχηματίσετε τη **μετοχή Παρακειμένου μέσης φωνής** των πιο κάτω ρημάτων στο αρσενικό γένος.

(α) φυλάττομαι

(β) τάττομαι

(γ) διδάσκομαι

(δ) τρίβομαι

(ε) βλάπτομαι

(στ) γράφομαι

(ζ) τείνομαι

2. Να μεταφέρετε τις πιο κάτω μετοχές Παρακειμένου στον **αντίθετο αριθμό**.

(α) ὁ λελυκῶς – οἱ λελυκότες

(β) ὁ πεπαυκῶς –

(γ) – οἱ γεγραφότες

(δ) ἡ πεπραχυῖα –

(ε) τὸ πεπεικὸς –

(στ) ὁ πεπαιδευμένος –

(ζ) τὸ πεφυτευμένον –

(η) – οἱ ἔστρατευμένοι

(θ) τὸ δεδιωγμένον –

Γ. ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟΥ... ΤΕΧΝΑΣΜΑΤΑ

1. Να χαρακτηρίσετε τις **μετοχές** των πιο κάτω προτάσεων (επιρρηματική, επιθετική, κατηγορηματική).

(α) Ὁ μὴ ἀδικῶν οὐδενὸς δεῖται νόμου.

(β) Ἕλληνες ὄντες κατὰ τῆς Ἑλλάδος μάχονται.

(γ) Ἐπλεον πολεμήσοντες.

(δ) Οἱ Ἀθηναῖοι οὐκ ἀνείχοντο ἀκούοντες τῶν ἀντιλεγόντων.

.....

(ε) Βουλόμενοι αὐτὸν ἀποκτεῖναι πέμπουσι τὴν Σαλαμινίαν ναῦν.

2. Να χαρακτηρίσετε τις πιο κάτω **επιρρηματικές μετοχές**.

(α) Οὗτος ἀφίκετο ἄρξων.

(β) Φοβούμενοι τὴν ὁδόν, ὅμως συνηκολούθησαν.

(γ) Ὁ Ἀγησίλαος ἐκείνους καίπερ ὀρῶν οὐκ ἐδίωκεν.

(δ) Νῦν μὲν δειπνεῖτε, δειπνήσαντες δὲ ἀπελαύνετε.

(ε) Ἔλεγεν ὅτι οὐ πόλεμον ποιησόμενοι ἤκοιεν.

(στ) Ἀφικόμενος εἰς Δελφοὺς ἔθυσσε τῷ θεῷ.

Δ. ΕΝΑ ΒΡΑΒΕΙΟ ΓΙΑ ΤΑ ΔΥΣΚΟΛΑ...

Να μεταφέρετε τις πιο κάτω προτάσεις στα **Αρχαία Ελληνικά**.

(α) Όλοι όσοι έχουν φύγει θα τιμωρηθούν.

.....

(β) Οι μαθητές πρέπει να γνωρίζουν όσα έχουν διδαχθεί.

.....

Ε. ΟΡΘΟΓΡΑΦΩΜΕΝ ΕΛΛΗΝΙΣΤΙ

- ❖ Να απομνημονεύσετε την πιο κάτω πρόταση και να μάθετε την ορθογραφία της.

«Ὁ γὰρ τῆς Ἀσίας βασιλεὺς οὐκ ἀγαπῶν τοῖς ὑπάρχουσιν ἀγαθοῖς, ἀλλ' ἐλπίζων καὶ τὴν Εὐρώπην δουλώσασθαι, ἔστειλε πεντήκοντα μυριάδας στρατιάν».

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ

Λεξιλόγιο

ἀγαπάω -ῶ	αρκούμαι
αἶρομαι	σηκώνω
ἀλλοτρίως, ἐπίρ.	εχθρικά
ἀναιρέομαι -οῦμαι, ἀόρ. ἀνειλόμην	αναλαμβάνω, διαλέγω
ἀντέχομαι	καταπιάνομαι
ἄξιόν ἐστι	ἀξίζει
ἀφίημι	αφήνω, επιτρέπω
μτχ. Αορ. ἀφείς, ἀφείσα, ἀφέν	
γηράσκω	γερονώ
μτχ. Παρακ. γεγηρακώς, γεγηρακυῖα, γεγηρακός	
δημηγορέω -ῶ	ομιλώ στην εκκλησία του δήμου
διδάσκομαι	οδηγούμαι
ἔγχελς, ὁ	χέλι
εἰς τὸ αὐτὸ	στο ίδιο σημείο
ἐκφέρω, Αόρ. ἐξήνεγκον	μεταφέρω, κηδεύω
ἐνθάδε	ἐδῶ
ἐπισημασία, ἡ	επιδοκιμασία
ἔρομαι	ερωτώ
ἐφ' ᾧ	γί' αυτόν τον λόγο, με αυτόν τον ὄρο
ἡγοῦμαι	νομίζω
καταδύομαι	καταβυθίζομαι
καταστρέφομαι	υποτάσσω
κεῖμαι	βρίσκομαι, εἶμαι θαμμένος
κολάζω	τιμωρώ
λόγος, ὁ	λογική
μιμνήσκομαι	θυμάμαι
ὁμόνοια, ἡ	ενότητα, αρμονία
ὀσιότης, ἡ	σεβασμός των θεών, ευλάβεια

πέτομαι, Αόρ. ἔπτην	πετώ
πολιτεύομαι	ζω ως πολίτης, είμαι πολίτης
συγχωρέω -ῶ	επιτρέπω
συναγείρω	καθιερώνω
συνέρχομαι	προχωρώ μαζί, συμφωνώ
τυγχάνω	πετυχαίνω, εξασφαλίζω
ὑπόσπονδος, -ος, -ον	προστατευμένος από συνθήκη
χολόομαι -οῦμαι	οργίζομαι

Παράρτημα Β'

Συντομογραφίες που συνοδεύουν την κατά κώλα γραφή

- α-πρότ** κύρια πρόταση
- εί(υποθ)-πρότ** υποθετική πρόταση εισαγόμενη με το *εί*
- έπειδή(χρον)-πρότ** χρονική πρόταση εισαγόμενη με το *έπειδή*
- ίνα(τελ)-πρότ** τελική πρόταση εισαγόμενη με το *ίνα*
- ὄ(αναφ)-πρότ** αναφορική πρόταση εισαγόμενη με το *ὄ*
- ὄσα(αναφ)-πρότ** αναφορική πρόταση εισαγόμενη με το *ὄσα*
- ὄτι(ειδ)-πρότ** ειδική πρόταση εισαγόμενη με το *ὄτι*
- μτχ φρ (επιθ)** μετοχική φράση (η μετοχή είναι επιθετική)
- μτχ φρ (επιρ)** μετοχική φράση (η μετοχή είναι επιρρηματική)
- Η επιρρηματική μετοχή μπορεί να είναι: χρονική, αιτιολογική, τελική, υποθετική, εναντιωματική ή τροπική.
- μτχ φρ (κατ)** μετοχική φράση (η μετοχή είναι κατηγορηματική)

Σημείωση: Στην κατά κώλα γραφή υπογραμμίζεται μόνο το ρήμα της κύριας πρότασης.